

Ds. DANIEL BAKKER

Zijn leven, opvolgers, gemeenten, brieven

door drs. H. Florijn

VAN DEN BERG B.V.-ZWIJNDRECHT

Aan mijn ouders

Aan mijn vrouw

© 1985 Uitgeverij Van den Berg, Zoutverkoopersstraat 7,
3334 KJ Zwijndrecht. Tel. 078 - 10 09 11

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotocopieën, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 90-6699-043-0

Woord vooraf

Aan het verzoek van de schrijver van dit boek om een woord vooraf bij dit gedeelte over ds. Daniël Bakker, heb ik gaarne gehoor gegeven. Ds. Bakker is een van die oude voorgangers, die nog spreken nadat zij al gestorven zijn. Op heldere wijze heeft hij geschreven over de handelingen Gods met hem in zijn boekje *Gods groote barmhartigheid*. Hierin deelt hij mee hoe hij door Goddelijke genade een welgevallen mocht krijgen aan de straffe van zijn ongerechtigheid (Lev. 26:41). Ja, daar was geen verdoemelijker schepsel in zijn eigen ogen dan hij, Daan Bakker. Hij schrijft: „Ik zou het nu gaarne met mijn bloed hebben willen onderteekenen, dat God gansch rechtvaardig zou geweest zijn, wanneer Hij mij op dien zelfden stond had willen verdoemen. Ja, ik bad Hem zelfs, dat Hij mij maar met een Korach, Dathan en Abiram, levendig ter helle zou laten wegzinken; zoozeer werd ik met Gods recht verenigd; en inderdaad verwachtte ik ook niet anders.”

Maar toen, o eeuwig wonder, mocht hij een Borg ontvangen voor zijn schuld en bekleed worden met de gerechtigheid van dat lieve Lam, van die dierbare Christus, buiten Wie niemand zalig zal worden. In Hem mocht hij gevonden worden door een waar zaligmakend geloof en in Hem en door Hem zal hij eeuwig Gode de eer geven voor die onverdiende verlossing.

Ik houd van de nagedachtenis van deze uitgestoten predikant, van dit geofende kind des Allerhoogsten. In zijn leven versmaad en in zijn bediening door een godsdienst die buiten recht en buiten Christus zalig zocht te worden, en die hem niet verdragen kon omdat hij in getrouwheid met de zielen wenste te handelen en hun alle hoop zocht te ontnemen buiten Christus; en omdat hij ze zocht te waarschuwen dat het huis gegrond moet zijn op de steenrots en dat is Christus.

Het verblijdt ons dat de schrijver met vele onbekende gegevens en brieven een beschrijving van het leven van ds. Bakker heeft willen vervaardigen; in welk geschrift tevens een beschrijving gevonden wordt van zijn opvolgers en de gemeenten. Wij hopen dat ook hierdoor de nagedachtenis van deze rechtvaardige tot zegening mag zijn.

Leersum

Ds. E. du Marchie van Voorthuysen

Ten geleide

Ongeveer honderd jaar geleden overleed in 's-Gravenpolder ds. Daniël Bakker. Een predikant die in zijn dagen een grote rol gespeeld heeft in wat men tegenwoordig noemt de Kleine Kerkgeschiedenis. Het geven van een overzicht van zijn leven, geschriften, opvolgers en gemeenten is het doel van dit boek.

Bij het vervaardigen van deze biografie kon gebruik gemaakt worden van een aantal tot nog toe onbekende handschriften en gegevens. In het bijzonder was het verheugend dat ik een tijdlang de beschikking kreeg over een - incompleet - handschrift met een levensbeschrijving van ds. Bakker (in de tekst afgekort als *de levensbeschrijving*). Hierin stonden tevens een aantal onbekende brieven. Het wordt bewaard in de bibliotheek van de THKO in Kampen. Drs. H. Reenders, die het me uitleende, zeg ik hiervoor hartelijk dank.

Het ontbrekende gedeelte van dit handschrift trof ik aan bij dhr. G. van der Garde. Hem ben ik ook zeer erkentelijk voor de gegevens die hij mij verstrekte over zijn grootvader ds. G. van der Garde.

Wat het handschrift zelf betreft, ik vermoed dat het geschreven is door een zekere meester Van Hemert uit Poederoyen. Deze is van plan geweest om er een uitgave van te maken maar dat is niet doorgegaan. Het handschrift is later in het bezit gekomen van ds. Van der Garde, die het gebruikt heeft voor de uitgave van *Een predicatie over Jer. 31 : 11*.

Van der Garde's schriftelijke nalatenschap, is in de Tweede Wereldoorlog verdwenen. Het grootste gedeelte van het handschrift kwam in het bezit van ds. H. Torenbeek, na wiens overlijden het aan de bibliotheek te Kampen geschonken werd.

Anderen zijn eveneens behulpzaam geweest zoals dhr. L. M. P. Scholten, die het Bakkeriaanse notulenboek leende en de uitgave van dit boek geleid heeft; daarnaast dhr. A. van der Werf en zijn vader M. van der Werf voor gegevens over ds. M. Ruben en anderen die in de noten genoemd worden. Apart wil ik nog noemen de heren A. Bel, P. van de Breevaart, J. Mastenbroek, H. Natzijs en A. Ros, die bijdragen leverden door foto's, boeken e.d. af te staan en met wie ik regelmatig gesprekken had die stimulerend werkten. Mij broer P. J. Florijn hielp mij tot mijn vreugde, bij het onderzoek in het Rijksarchief te Middelburg en fotografeerde een aantal kerken. Hartelijk dank daarvoor. Ds. E. du Marchie van Voortuysen ben ik dankbaar voor het 'woord vooraf' en voor alle vriendschap en gastvrijheid die ik van hem mocht genieten.

Tenslotte, dit boek heb ik opgedragen aan mijn ouders en mijn vrouw als een blijk van erkentelijkheid voor de wijze waarop zij mij altijd in de studie en het onderzoeken gestimuleerd hebben en voor al het andere dat ik in hen ontvangen mocht.

H. I. Ambacht

H. Florijn

1. De boer van 's-Gravenpolder

Daniël Bakker werd op 3 februari 1821 geboren in de gemeente Hoek, in het land van Axel. Zijn vader was Jan Bakker, een landbouwer, zijn moeder Cornelia van der Wege. Arm waren ze niet en zo heeft hij tijdens zijn opgroeien van geen armoede of gebrek geweten. In dat opzicht had hij geen moeilijke jeugd. Toch had Bakker later weinig lovende woorden voor deze periode van zijn leven. In zijn bekeringsgeschiedenis *Gods groote barmhartigheid*, schrijft hij dat hij een bij uitstek stout en ondeugend kind was, zijn ouders ongehoorzaam. Hij was een groot onteerder van Gods heilige Naam. 'Kortom - zo besluit hij - ik was een spotter met God en godsdienst, gansch melaatsch door de zonde'.¹

Op catechisatie ging het niet. Vragen leren deed hij niet, hij zat zo vol ondeugd dat die er niet meer bij konden. Ook op school wilde het niet erg vlotten. Hij deed zijn best niet en het gevolg was dat hij, toen hij de school verlaten moest, nauwelijks een hoofdstuk in de Bijbel kon lezen. Mogelijk is verdriet over dit verzuim later één van de oorzaken van Bakkers aandacht voor het onderwijs geweest. Hij heeft de achterstand in het schrijven overigens niet meer ingehaald. Hoewel zijn werken duidelijk zijn, en in de in die tijd gangbare spelling, zo is er ook een brief van Bakker over die hij zelf geschreven heeft, en die zeer moeilijk te lezen is door het volkomen ontbreken van interpunctie en de elementairste vormen van de spelling. Wat deze zaken betreft had Bakker dus inderdaad weinig reden om zich lovend uit te laten over zijn verrichtingen in zijn jeugd. Toch kan men daarom nog niet zeggen dat zijn jeugd alleen maar zorgeloos, of lichtzinnig geweest is. Want onder alles wat Bakker in zijn jeugd deed, had hij, zoals hij zelf zegt, 'altijd een open geweten'. Hij wist zelfs niet of er ooit wel een tijd geweest was waarin hij niet geloofde dat hij bekeerd moest worden. Het besef dat hij, als hij stierf 'eeuwig naar de hel moest gaan' deed hem vaak als hij alleen was in het verborgene zijn knieën buigen. Nooit kon hij zich vanwege de kloppingen van zijn consciëntie overgeven aan de vermakelijkheden van de wereld. En ook als hij zich op oudere leeftijd dronken probeerde te drinken om zo de schuldgevoelens weg te dringen, werd het toch alleen maar erger zodra hij weer tot zichzelf gekomen was. Hij was dus als kind zo zorgeloos niet als het lijkt. Diepe indrukken had hij daarbij van dood en eeuwigheid, hel en hemel. Dat bleek bij het sterven van zijn vader. Tijdens diens laatste ziekte, die twee maanden duurde, bad Daniël de Heere dikwijls voor zijn vader.

'Gedurende zijne laatste krankheid ging ik hem menigmaal bezoeken, daar hij in een afzonderlijk vertrek lag; dan zag en luisterde ik opmerkzaam wat mijn Vader deed; vond ik hem alsdan biddende, hetwelk dikwijls gebeurde, o! dan was ik zeer verheugd, dan ging ik

in het eenzame, boog daar mijne knieën en bad den Heere, dat Hij hem toch mocht verhooren.

Maar ziet! den 21sten Mei 1834 behaagde het den Heere, om hem uit den tijd te roepen.

Kort vóór dat hij den laatsten adem uitblies, riep hij mij alléén uit ons talrijk gezin van kinderen bij zich aan zijne sponde. Toen ik bij hem kwam, greep hij mijne hand, waarop ik de zijne vastklemde; hierop zeide hij: 'kind! dat is nu voor eeuwig!' - Deze woorden grieden mijn kinderlijk harte zoo zeer, dat ik van droefheid overmand, als bewusteloos neerzeeg. Doch toen ik weder een weinig tot mijzelf kwam en mijne aandoening eenigszins gematigd was, vluchtte ik in het verborgen, viel daar op mijn knieën voor God neder en begon tot Hem te bidden. - Op hetzelfde oogenblik raakte ik mijn Vader kwijt en dat wel zoodanig, dat ik mij zelfs geen denkbeeld meer van hem kon vormen. - Na dezen werd ik zoozeer met den dood bevredigd, dat ik de kist, waarin het zielloos overschot mijns Vaders gelegd was, vaak in mijn armen nam; ja, ik wilde zelfs wel bij het lijk mijns Vaders in de kist gelegd worden. - Het 'hoe' daarvan kon ik niet bevatten. Dit weet ik echter nog goed, dat mijne tranen van droefheid in vreugdetranen verwisseld werden'.²

Bakker werd ouder maar de wetenschap dat hij zich moest bekeren, verliet hem niet. Hij was doordrongen van de noodzaak ervan maar steeds weer stelde hij het uit. Wel waren er waarschuwingen, zo schrijft hij:

'Toen ik den ouderdom van zeventien jaren bereikt had, kwam de Allerhoogste mij weder met eene zware ziekte bezoeken. Voor het menscheijk oog scheen het, dat ik van deze krankheid zou moeten sterven. Zelfs de dokter had daaromtrent geene andere gedachten. Dit duurde verscheidene weken achtereen, zonder dat er eenige verandering kwam. Mijne benauwdheden stegen daaronder gedurig al hooger. In mijn binnenste was het meestal: 'die hel! die hel!' - dat 'sterven! dat sterven!' - Het angstzweet brak mij menigmaal daarover uit. - Ik ging naar ouder gewoonte weder aan het bidden, beloven, enz. - De Ontfermer wendde nu ook weder Zijne bezoevende hand en beliefd mij wederom de genezing te schenken. Maar, ik was nog niet ten goede hersteld, of men vond mij op de kermis, weder in mijn oude koers; gelijk Salomon zegt: 'Al stiet gij den dwaas in een mortier met een stamper in het midden van het gestooten graan; zijne dwaasheid en zoude van hem niet afwijken', Spr. 27 : 22.³

Het was 16 april 1843 toen hij in het huwelijk trad met een meisje, Adriana Vercouteren geheten. Het werd een mijlpaal in zijn leven, want zo herinnerde hij zich: 'Ik had de Heere al dikwijls met schoone beloften gepaaid, en één van die beloften was dat ik Hem zou dienen als ik eens getrouwd zou wezen'. En nu was hij vastbesloten het ook te doen.

Hij ging de boeken van Smytegelt lezen, bidden, naar de kerk, en ook andere godsdienstplichten werden door hem niet verzuimd. Het zou dan wel beter gaan, zo dacht hij, doch hij slaagde er maar niet in om zijn geweten het zwijgen op te leggen. Het leek wel of de benauwdheden voortdurend groter werden. Het besef van zijn zondigheid en zijn onbekeerdheid ging steeds zwaarder op zijn schouders drukken, totdat hij tenslotte bijna niets anders meer deed dan bidden, lezen enz., steeds maar bezig om „alzo zijn consciëntie te stillen en God tevreden te stellen’.

In het eerste jaar van hun huwelijk woonde het jonge echtpaar Bakker bij zijn moeder in. Tijdens het tweede jaar verbleef men bij Adriana's vader. Maar Bakker bleef verlangen naar een eigen woning. Hij had er een reden voor: het bekeringswerk dat hij ondernemen wilde zou ongetwijfeld beter gaan als hij een eigen hoeve kreeg, zo dacht hij.

Er kwam een nieuwe hoeve in de buurt van Terneuzen en Bakker trok er rond 1845 vol goede moed in. Met vernieuwde ijver legde hij zich weer op zijn bekeringswerk 'in eigen kracht' toe. De kerk werd niet meer verzuimd, bidden en lezen wisselden elkaar af en hij vloekte niet meer. Het werkte!

Met een zekere zelfspot merkte hij veel later op: 'Allengs begon ik een knap farizeeër te worden'.⁴

Maar op een morgen moest een voerman een vracht appels bij hem afleveren. Bakker wachtte, maar de man kwam niet op de afgesproken tijd. De drift laaide gelijk weer hoog in hem op, en toen de man tenslotte toch kwam vloekte hij hem het erf weer af. 'En ziedaar! daar lag al mijn werk weer in duigen’.

Hij begon het nu in zijn omgeving te zoeken. Het zou ongetwijfeld beter gaan, zo redeneerde hij als hij eerst maar eens naar een andere plaats zou verhuizen. Hij slaagde erin op 2 maart 1846 een hofstede te kopen genaamd 't Hof D'Palmboom in 's-Gravenpolder, en daar trok hij met zijn gezin in. Doch het wilde maar niet lukken. Zorgen namen hem in beslag en zijn humeur ging er niet op vooruit. Geregeld barstte hij in een driftbui los en schold hij zijn personeel uit. Maatschappelijk ging het beter. Hij werd diaken, kerkvoogd en overste van het gilde van de boogschutters, kortom een respectabel man. En zakelijk ging het niet slecht de eerste jaren. De oogst deed het goed, en hij maakte winst met zijn bedrijf.

Het derde jaar (tot 1848) leek precies hetzelfde te gaan. Ook toen stond het land er goed bij. Maar daarna bezocht de Heere het met honingdauw, zodat het zaad bijna geheel zwart werd. Het leek een ramp te worden, en Bakker werd er moedeloos van als hij ernaar keek.

Wat moest hij nu doen? Hij zag er niet meer doorheen. 'Doch, daar eens weder zoo bijstaande en van moedeloosheid als het ware buiten mijzelf, kwam er eene wending in mijn gemoed', zegt hij zelf.

'Ik kreeg als een overzicht over de voorgaande jaren. Ook het vorige overvloedige jaar kwam voor mijn aandacht. Daarbij werd mij eene afvraag gedaan, 'hoe ik met dien overvloed gehandeld had!' - Ik moest ronduit bekennen, dat ik er een goddeloos gebruik van

't Hof D' Palmboom waar Daan Bakker al spoedig na zijn huwelijk ging wonen.

had gemaakt. Hierop deed de Heere mij de vraag: 'of Hij dan niet rechtvaardig zou wezen, al ware het, dat Hij mijn gansche gewas verdelgde!' Uit de volheid des harten mocht ik daarop antwoorden: 'ja, Heere! Gij zult rechtvaardig zijn, al is het ook, dat Gij al mijne gewassen zoudt willen verdelgen!' Nu werd het mij een groot wonder, dat de Heere nog ééne korenaar voor zulk een monster van ongerechtigheid, als ik was, liet groeien. Ja, het werd mij nu zelfs een wonder, dat ik nog leefde, en dat ik niet al lang in de helle lag'.⁵

Vanaf die tijd kreeg zijn woelen tegen de Goddelijke voorzienigheid een knak, en werd hij hierin rustiger.

Zo brak het vierde jaar aan dat hij in 's-Gravenpolder zat.

Noten:

1. D. Bakker, *Gods groote barmhartigheid verheerlijkt aan een overtreder van al Zijne geboden*. Ik gebruikte de uitgave van Gorinchem. z.j., 7.
2. A.w. 5,6.
3. A.w. 9.
4. A.w. 12.
5. A.w. 17.

2. Bekering

Het was zaterdagmiddag in 1849 toen Bakker naar het dorp ging om zich daar te laten scheren. Dat gebeurde toen in een herberg, en daar zaten wat mensen te praten waaronder enige oude mannen. Bakker luisterde met een half oor naar het gesprek, totdat hij opeens een oude man van een jaar of zeventig hoorde zeggen: 'Het ziet er voor mij maar slecht uit, want als ik zo sterf als ik nu ben dan ga ik voor eeuwig verloren. En men ziet niet veel dat een mens op zo'n hoge leeftijd nog bekeerd wordt, dit gebeurt meestal tussen het twintigste en het dertigste jaar, maar als men daar boven komt, dan ziet men het zelden meer'.

Als een slag treffen deze woorden Bakker die zelf 29 jaar oud is.

In die tijd bezoekt hij een vergadering die ook in de herberg gehouden zal worden. Van het een komt het ander en hij drinkt veel. Maar als hij op de terugweg is komt het in hem op wat hij God zal moeten voordragen, aangezien hij nu weer moedwillig gezondigd heeft. De woorden 'niemand kan twee heren dienen', vallen hem in. Hij blijft op de weg staan en plotseling lijkt het alsof een licht hem omschijnt en is het alsof hij kiezen moet tussen God en de Mammon.

Maar hij kan niet kiezen. Het is hem alsof hij verpletterd is onder zijn eigen onmacht om te kiezen, een onmacht die de Heere hem ontdekt. Maar dan moet hij ook dieper graven, en de Heere leidt hem erin dat zijn zonden de oorzaak van deze onmacht zijn, van deze vreselijke onmacht. Bakker gaat verder:

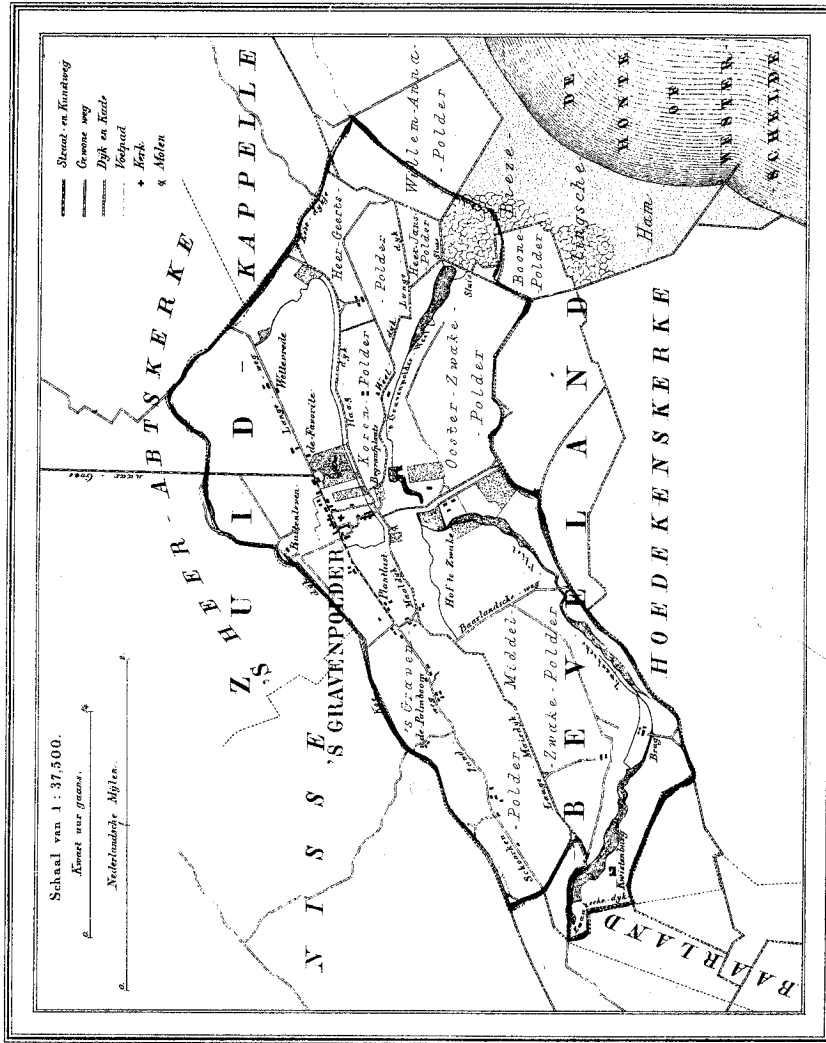
'Ik was nog slechts een kwartier uurs van mijne woning verwijderd, doch ik dacht niet meer thuis te zullen komen. Het was eveneens alsof de hel voor mij geopend werd.

Eindelijk bereikte ik toch mijn woning. Mijne vrouw lag al te bed. Ik klopte aan. Mijne vrouw stond op, opende de deur voor mij, doch ging spoedig weer terug. - Daar stond ik geheel verslagen in mijne woning. - Wat zou ik nu gaan doen? - Zóó maar, zonder bidden naar bed gaan, durfde ik ook niet, wegens mijn grooten angst. - Eindelijk ontstak ik licht, waagde het om in mijn binnenkamer te gaan en viel daar languit op den vloer neder. Ik kon niet anders doen dan schreien en zuchten; en alles wat ik voortbrengen kon, was: 'och, God! wat moet ik toch nu gaan doen!'

Vanaf die tijd ging hij niet meer naar zijn zondige gezelschappen, want hij wist nu zeker dat dat 'de weg naar de hel' was.

'Bovendien', zo zegt hij, 'kreeg ik nu ook kennis van Gods rechtvaardigheid'. En dat verschrikte hem soms zo dat hij niet tot God durfde te naderen om te bidden. Was hij voorheen een zondaar voor zichzelf, toen werd hij een zondaar voor God.

Er kwam een wanhoop in hem op. Hoe kon hij, Daniël Bakker, ooit nog

1866.

668 Bunders. 675 Inwoners.

Uitgaaf van Hugo Stratinger te Leeuwarden.

Kaart van de gemeente 's-Gravenpolder. Ook De Palmboom staat erop aangegeven.

bekeerd worden. En deze wanhoop werd steeds maar groter. Wanneer hij de Bijbel voor zich had, kon hij niet anders dan op iedere bladzijde zijn doemvonnissen lezen. Het kerkgaan hielp hem niet. Steeds luisterde hij ingespannen of er voor zulk een monster van goddeloosheid als hij nog genade te vinden was, maar telkens weer scheen hem dat onmogelijk toe. Angst om te sterven in deze toestand overviel hem. Hij werd heen en weer geslingerd tussen de dood en hel. 'Zoo was het', zegt hij: 'de hel van vooren en de dood van achteren'. En in deze wanhoop besloot hij om er dan maar een eind aan te maken. Op een dag moet hij bij een sloot werken en als hij er met de spa over zijn schouder heenloopt, 'maakt de duivel hem wijs' dat dit de goede plek is, want dat het hier net zal lijken of er een ongeluk gebeurd is. Maar toen Bakker de spa in de grond stak, gaf de Heere hem zulk een vreze en benauwdheid over dit roekeloos voornemen dat hij verschrikt de spa weer uit de grond trok en God om uitkomst riep. Zo leeft hij voort. Nergens vindt hij troost. Als hij op een dag weer probeert te bidden, komen hem zijn vorige gebeden voor de geest. In gedachten staat hij er even bij stil, maar dan komen hem de woorden in dat al zijne gerechtigheden maar 'als een maanstondig en wegwerpelijk kleed' waren. Niet alleen zijn vloeken was zonde, ook zijn bidden was het. Languit valt hij op de vloer en roept uit: 'Nu is het dan zeker voor eeuwig verloren', en steeds maar weer bidt hij, smeekt hij om genade. Tot hij de woorden hoort: 'Want Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering'. Daar ging een lichtstraal in zijn ziel op. 'Dit was', zegt hij later, 'de eerste openbaring van den Heere Jezus die ik weet ontvangen te hebben'.² Het troostte hem even, het deed hem even stilstaan, maar toen kwam de strijd weer. In het begin van het jaar 1850 ging hij naar de kerk in Baarland, en een afgescheiden predikant - A. de Bruijne - preekte daar over de derde zondag van de Catechismus.³ In de preek vroeg deze zijn toehoorders of er ook onder hen waren die op hun deugden en goede werken de dood hadden geschreven, en nu alleen om genade moesten vragen. Hij zei dat iemand die dit had leren doen, genade bezat. En onder dit alles zat Bakker. 'Ik dacht', zegt hij, 'dat ik door de bank heen ging; van aandoening wist ik mij niet te verbergen voor de mensen. Gelukkig zat ik in een bocht of bank, waar ik zoo wat onder zocht te kruipen'. Het was nog zo kort geleden dat dat bij hem gebeurd was; hij kon het niet loochenen. 'Ik kon op dat oogenblik niets anders gelooven, dan dat ik genade had'. Maar op de terugweg naar huis, dacht hij weer aan zijn zonden. 'Zijn ze vergeven?' vroeg hij zichzelf af. En hij moest dit met 'nee' beantwoorden. Daarbij kwam het hem voor 'of ik wel wist dat God geen afstand van Zijn heilig recht kan doen?' - 'Betalen moet gij, of anders voor eeuwig verloren gaan', klonk het in zijn hart. In deze toestand bereikte hij zijn woning. En de angsten groeiden steeds meer aan. Al wat hij tot nog toe aan troost ondervonden had, werd hem ontnomen, en het scheen hem toe bedrog geweest te zijn. 'Ik was zeer bang', zegt hij, 'daar mij ge-

Ds. A. de Bruijne

durig bij lag dat God geen afstand van Zijn recht kon doen'.⁴

Op de 19e februari ging hij weer naar de kerk, en toen hij het gebouw binnenkwam keek hij eerst rond of hij niemand uit 's-Gravenpolder zag om met hem mee te lopen als de dienst afgelopen zou zijn. Maar hij zag niemand. Vertwijfeld ging hij zitten. Hoe moest hij dan weer thuiskomen, want alleen lopen durfde hij niet 'daar de rechtvaardigheid Gods mij aan alle kanten dwong, en ik niets dan een geopende afgrond voor oogen zag'. Zo bang was hij dat hij niets van de preek hoorde. Toen hij de kerk weer uit ging, zag hij een boer en een boerin die met een karos naar de kerk waren gekomen. Hij liep snel naar buiten en wachtte tot de karos langs hem kwam rijden. Hij greep haar van achteren vast, en liep er zo achteraan totdat hij thuiskwam. Badend in het zweet.

Van dag tot dag werd zijn ellende groter.

'Ik kreeg ook in te zien de heiligheid van Gods wet. Ik mocht klaar en duidelijk zien dat ik dezelve geheel en al overtreden had, en dat ik diensvolgens het rechtvaardig oordeel Gods, namelijk de eeuwige verdoemenis verdiend had. Maar ofschoon ik wel bekende, dat God rechtvaardig was, zoo kon ik Hem toch nog niet van harte toevallen. Overal ging ik als een vervloekt mensch over den aardbodem. Zoo menigmaal als ik in den Bijbel las, las ik er mijn vloek- en dood vonnis in'.

Dit duurde tot in de maand april 1850. 'Toen behaagde het den Heere, om mij sterk te worden en mij te overwinnen. Den juisten dag, waarop dit gebeurde, ben ik vergeten, maar niet de plaats alwaar de Heere met mij in onderhandeling kwam; deze was in mijn binnenkamer; daar werd ik van den Heere gedaagd.

Ik stond met mijne armen en beenen van elkander, wegens de hooggaande angsten en verschrikkingen, die mij daar aangrepen. Het was eveneens alsof de afgrond voor mij geopend werd. - God kwam mij voor als Richter, ja als een heilig en rechtvaardig Richter. Hij toonde mij mijn schuld en zonden reeds van mijn ontvangelis en geboorte af. Al mijn dadelijke zonden van mijn kindschheid, jongelingschap en mannelijke jaren werden mij voorgesteld. - Daarbij opende Hij voor mij Zijne heilige wet en kreeg ik te zien, hoe ik al Zijne geboden van gebod tot gebod en van regel tot regel overtreden en gene derzelver gehouden had. Bovendien toonde Hij mij Zijne ongehoudene goedheid en hoe Hij die reeds van den buik en de baarmoeder af aan mij bewezen had. Hoe vele goedertierenheden en weldaden Hij reeds aan mij geschonken en hoeveel bemoeienissen Hij reeds met mij gehouden en gemaakt had. Op dit gezicht kon ik niet langer weerstand bieden, maar moest ik van ganscher harte voor God bekennen, dat ik moedwillig en vrijwillig gezondigd had. Maar, o! wat gevoelde ik toen een spijt en berouw, dat ik zoo zeer tegen zulk een goeden God gezondigd had! Dit is niet uit te drukken: Ik had mijne gansche afgelegde levensbaan op mijn knieën wel willen terug kruipen. Ik was maar verwonderd, dat God mij al niet lang verdoemd had.

Ja, mijne Vrienden, dáár mocht ik mijn God van harte toevallen en Zijn heilig recht van ganscher harte inbillijken. Ik zou het nu gaarne met mijn bloed hebben willen onderteekenen, dat God gansch rechtvaardig zou geweest zijn, wanneer Hij mij op dien zelfden stond had willen verdoemen. Ja, ik bad Hem zelfs, dat Hij mij maar met een Korach, Dathan en Abiram, levendig ter helle zou laten wegzinken; zoozeer werd ik met Gods recht verenigd; en inderdaad verwachtte ik ook niet anders.

Maar terwijl ik daar zoo stond, gaf de Heere mij om genade te vragen. En o, vrienden, toen ik daartoe verwaardigd werd, wat kwam er toen op eens eene algeheele verandering en verruiming in mijne ziele. Dáár openbaarde God mij Zijnen Zoon, den Heere Jezus Christus. Toen leerde ik verstaan, hetgene er geschreven staat in Joh. 6 : 37: 'Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen, en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen'.

Hierop verliet ik mijne binnenkamer en ging naar mijn bed, daar ik zeer afgetobd was: mijne vrouw bleef nog wat zitten naaien. Maar ik had nog maar eventjes op bed gelegen, of daar openbaarde de Heere Jezus Zichzelf weder aan mijne ziele, en dat wel in Zijne volle algoenoegzaamheid. Doch daar tegenover gevoelde ik nu ook terstond mijne doodelijke onmacht om tot Hem te kunnen komen. Aldus leerde ik ook verstaan, hetgene men leest in Joh. 6 : 44a: 'Niemand kan tot Mij komen, hetzij dat de Vader die Mij gezonden heeft hem trekke'.

Maar nu werd 't ook mijne bede, om getrokken te mogen worden;

en onder die bede was het, alsof ik werkelijk tot den Heere Jezus getrokken werd; waarop ik als zoo een diepschuldige tot Hem mocht komen, pleitende maar alleen op Zijne heilsverdiensten.

En, o wonder van genade! daar, mijne vrienden, was het, alsof al mijne pakken, lasten en bezwaren van mij afvielen van boven mijn hoofd tot onder aan mijne voeten toe. Op hetzelfde oogenblik stortte Hij Zijne liefde, vrede en blijdschap in mijne ziele uit. Dat was niets anders, dan maar een verwonderd wegzinken in God. En dat aan zoo eenen, die hel en verdoemenis waardig was. Dat eeuwig wonder van Gods soevereine liefde, vrijmacht en genade kan ik nimmer uitspreken, maar zal voor den hemel bewaard blijven.

De Heere gaf mij zooveel van Zijne liefde in mijne ziele te ondervinden, dat ik geheel buiten mijzelf geraakte en niet meer wist, wat ik deed. Toen mijne vrouw te bed kwam, stopte ik het laken in mijn mond, om niet overluid te schreien. Zij vroeg mij, wat er toch aan scheelde. Ik zeide: 'dat weet ik niet, maar dat weet ik wel, dat ik een ander mensch ben geworden!' - Nu kon ik het in het bed niet houden en ik zeide verder tot mijne vrouw: 'ik ga het bed uit!' Dit deed ik ook. Maar hoe verwonderd keek ik om mij heen; het was nu alles vrede. Ik ging naar mijn Bijbel, en sloeg dien open juist bij den 23sten Psalm. Ik begon te lezen, en het was mij eveneens alsof God zelf ieder woord tot mij sprak, van het begin tot het einde. Ik moest maar gedurig uitroepen: 'en dat voor zoo een!' Voorheen las ik in den Bijbel bestendig mijn doodvonnis en nu was alles wat ik las leven en vrede voor mijne ziele. Ik zeide: 'wel Heere! wat schort ik nu toch?' Hierop toonde mij de Heere de twee verbonden; en hoe ik nu uit den dood was overgegaan in het leven. Hetgene mij ten dood geweest was, was mij nu ten leven geworden in en door Christus. Ik was vervuld met de liefde Gods; ook gevoelde ik eene sterke liefde tot Zijn volk. Mijne ziele ging uit naar degenen die God vreesden; ik zou ze allen wel toegeroepen hebben: 'Komt hoort toe, o alle gij die God vreest, en ik zal vertellen wat Hij aan mijne ziele gedaan heeft, Psalm 66 : 16'.⁵

Noten:

1. *Gods groote barmhartigheid*, 21.

2. *A.w.* 28.

3. *A.w.* 26, A. M. Wessels, *God ons een schild*, 164. Hoewel de preek van ds. De Bruijne diepe indruk op Bakker maakte, kan toch niet gesteld worden, zoals Wessels doet, dat hij 'beslissend voor zijn leven' was.

A. de Bruijne werd geboren in 1810. Hij was predikant van Goes in 1849; reizend predikant voor Z.-Beveland 1868 (Hij woonde toen in Krabbendijke). Emeritus 1872. Baarland in 1876 en hij overleed in 1878. De Ledeboerianen hadden vrij veel met hem op: Pieter van Dijke en zijn gemeenten verzochten hem om aansluiting, zie: *Ter nagedachtenis van Ds. David Janse* en M. J. Goud, J. P. Sinke, *Vergeet Zijn grote daden niet*, 256, 262.

4. *Gods groote barmhartigheid*, 31.

5. *A.w.* 32v.

3. Als de grootste der zondaren

De verandering die in het leven van Daniël Bakker had plaatsgevonden, kon niet lang verborgen blijven. Hij begon al spoedig zijn huis te reformeren. Driemaal daags las hij aan de tafel uit de Bijbel maar tegen het bidden zag hij vreselijk op. Hij was gewoon een formuliergebed te bidden en dat durfde hij niet op te geven.

Maar op een dag ontviel het hem geheel en kon hij niet anders dan uit het hart bidden. Hij schaamde zich ervoor en durfde zijn huisgenoten bijna niet aan te kijken, zo groot was zijn verlegenheid.

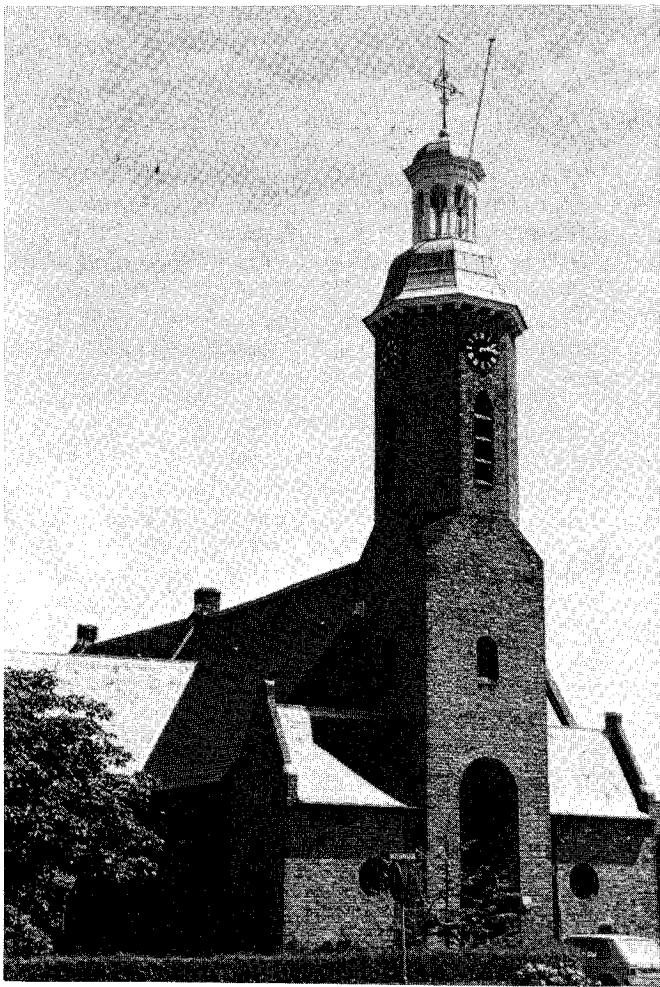
Die bleek ook uit andere zaken, bijvoorbeeld hieruit dat hij zijn hoedsoms niet af durfde te zetten bij het lezen uit de Bijbel.

'Wat is toch de mensch - zegt hij later - vrijmoedig in het kwade doch tegenovergestelde in het goede'.¹

Hij ging de vromen bezoeken in de gezelschappen. Eenvoudige, geoefende mensen zoals J. Pijke uit Heinkensand. Gewoonlijk zocht Bakker naar een plaats achteraf om niet teveel in de gaten te lopen en daar zat hij dan stil te luisteren. Dikwijls sprak men 'zoo uit zijn harte, dat hij als in verwondering maar zat weg te zinken'.

Hij ondervond bestrijding in zijn binnenste over wat hij had meegemaakt maar het 'verwaardigde de Heere' om hem van tijd tot tijd meer licht en klaarheid te schenken in hetgene aan hem gebeurd was. Inzonderheid werd hij 'bepaald bij die groote weldaad, dat hij als zoo een monster van zonden en ongerechtigheden den Heere in Zijn heilig recht had mogen toevallen, hoe hij daarop kennis had mogen nemen van den Heere Jezus en hoe hij die zalige vruchten van de vergeving van zijn schuld en zonden geproefd en gesmaakt had'. Al deze zaken hebben Bakker niet in de hoogte gestoken en van hem iemand gemaakt die het wist. Hij werd er klein onder en mocht leren 'dat er na al de ontvangene genadegaven en weldaden ook na de verzekering en de verzegeling, wederom een uitleiding noodig is, om weder als een arme zondaar uit Zijne zegenrijke volheid te ontvangen ook genade voor genade'.² In alles had Bakker Christus nodig. Hij had hem niet alleen nodig voor de rechtvaardigmaking maar eveneens in het verdere: 'Daarom mijne vrienden! moet ik betuigen, dat het zeker kwijt en verloren met mij zou zijn, als de Heere Jezus niet gegeven was tot rechtvaardigmaking, heiligmaking en tot eene volkomene verlossing. Was de Heere Jezus maar alleen Rechtvaardigmaker en niet tevens Heiligmaker, ik had geen moment troost op aarde meer. Maar door Zijne genade weet ik zoo wel in de heiligmaking als in de rechtvaardigmaking een verloren zondaar geworden te zijn. In de rechtvaardigmaking had ik met mijne gedane en begane zonden te doen, maar in de heiligmaking met mijn bedorven harte'.³

De Hervormde kerk van 's-Gravenpolder. Bakker is er diaken geweest.

Maar er kwamen ook conflicten, zoals die met de Hervormde kerk. Al voor zijn omzetting had Bakker zijn sympathie voor deze kerk verloren. Vroeger was hij er wel actief in geweest en hij had het zelfs eens gebracht tot diaken. Ook andere 'postjes' had hij er bekleed maar na wat hij ondervonden had, distantieerde hij zich er steeds verder van. De predikanten van die kerk preekten 'weinig meer dan het geschiedverhaal', zonder de sleutels des hemelrijks te gebruiken, die de hel of de hemel voor de toehoorders ontsluiten. Hij kon zich later ook niet herinneren 'dat hij daarin ooit iets aan zijn ziel ondervonden of genoten had, noch

tot ontdekking, noch tot vertroosting'. Wat er gezegd was, had geen indruk gemaakt. De hele kerk maakte op Bakker een levenloze indruk.⁴ Wat dan? Zou hij zich bij de Afgescheidenen voegen? Het leek voor Bakker de enige mogelijkheid die erop zat, maar voor hij ertoe over wilde gaan, besloot hij om Gods goedkeuring over zijn plannen te vragen. Hij deed dat dagelijks, een week lang. Op de zaterdag die volgde zou hij dan naar Goes gaan om zich bij de Afgescheiden gemeente aan te sluiten waar ds. A. de Bruijne stond, de predikant bij wie hij al eerder naar de kerk was geweest. Maar voor hij die zaterdag op weg zou gaan, boog Bakker weer zijn knieën om een zegen te vragen en terwijl hij hiermee bezig was, kwam hem met kracht deze waarheid voor uit Galaten 5 : 1: 'Staat dan in de vrijheid, met welke ons Christus vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen'. Niet in de vrijheid van de Afgescheiden gemeenten behoorde hij te staan. Zij hadden - daartoe gedreven door de overheid met haar vervolgingen - de vrijheid tot het houden van godsdienst oefeningen aangevraagd. Daarin hadden ze de overheid een macht toegekend in kerkelijke zaken die ze niet toekwam. In deze vrijheid mocht Bakker zich niet voegen. Maar er gebeurde meer:

'De Heere geliefde Zijn Goddelijk licht in mijne ziele te laten opgaan, waardoor Hij mij te zien gaf, dat ik en onze vaders van God waren afgeweken; dat wij God, den Springbron des levendigen waters hadden verlaten, en ons zelve gebrokene bakken hadden uitgehouden, die geen water konden houden. - Nu was het niet meer de schuld van land en kerk, maar nu werd het mijne eigene schuld, dat ik zoo van alles verstoken was.

Het was mij, alsof ik slechts de eenige in Nederland was, die het zoo diep bedorven had; ja, of ik maar alléén de oorzaak was, dat de getrouwe leeraars als met arendsvleugelen van ons waren henen weggevlogen.

Dáár mijne Vrienden! stond ik als de schuldigste uit gansch Nederland: niet wetende, wat ik nu moest doen. Doch, daar vervielen op eenmaal alle mijne plannen en voornemens.

Het was eveneens, alsof ik Gods wraakwaard reeds over Nederland zag uitgestrekt. En dat alléénlijk om mijne zonden! - Hier moest ik met den Psalmist uitroepen: (Het haar) mijnes vlesches is ten berge gerezen van verschrikking voor U en ik hebbe gevreesd voor Uwe oordeelen', Ps. 119 : 120. Ja, ik kon met David getuigen: 'De benauwdheden mijns harten hebben haar wijd uitgestrekt', Ps. 25 : 7a. Want, wanneer ik maar een wolk aan den hemel zag opkomen, dan dacht ik, dat de Heere Zijne gramschap reeds over ons zou hebben uitgestort. Daarbij moest ik nog ondervinden, dat de hemel als het ware gesloten was, zoodat er geen gebed door kon. Dit duurde een tijd van acht dagen lang. In dien tijd zag ik niets anders dan schuld, en daarvoor moest ik het ongenoegen Gods ondervinden.

O, Vrienden! wat is het een groot onderscheid, of wij in het algemeen reformeeren, dan of de Heere ons onzen eigenen schuldbrief thuis zendt! - Onze gemeene reformatiën gaan slechts over anderen: over slechte Overheden en machten, zoo van den staat als van de kerk, enz. Doch, als de Heere ons Zijnen lieven Geest belieft te schenken, dan geeft Hij ons de oorzaken in ons zelve te vinden; dan krijgen wij met ons zelve en met den Heere te doen.

Och, gave de Heere nog eens, uit loutere genade, aan Nederlands volk, dat een iegelijk bij zijne eigene schuld mocht bepaald worden; dat het gezamenlijk, als een eenig man, nog voor God in de schuld mocht komen; zekerlijk, dan zou de Heere opstaan en Zich ontfermen; want Hij is een God, Die menigvuldiglijk en gaarne vergeeft, alle degenen, die tot Hem komen met smeeking en gebeden en belijdenis der zonden. Maar ook vóór en alear dit plaats heeft, zal de Heere niet opstaan ter redding en verlossing, Hos. 5 : 15.

Nadat ik alzo acht dagen lang onder mijne schuld en als onder het ongenoegen Gods verkeerd had, ziende hoe ik met gansch Nederland van den Heere afgeweken was, toen behaagde het Hem, om mij genade te schenken, om als zulk een gansch schuldige tot Hem te naderen. Daar mocht ik mijn God inbillijken en rechtvaardigen; daar mocht ik van ganscher harte voor Hem bekennen, dat ik wegens mijne zonden en overtredingen, niets anders meer waardig was, dan om als slijk der straten vertrapt en vertreden te worden. Zelfs keurde ik de plaats, welke ik beslaan mocht nog veel te goed, dan dat ik aldaar vanwege mijn zonden zou mogen verkeerren.

Maar daarop schonk de Heere mij ook genade, om mijn harte en mijne handen tot God in den hemel uit te mogen breiden, Ezra 9 : 5. Uit de volheid mijns harten kreeg ik Hem om genade te bidden. En ziet! Vrienden! op deze bede behaagde het den Heere, om mij als bij vernieuwing Zijnen Zoon te openbaren. Hij vergunde mij daarbij om tot den Heere Jezus te mogen komen, om mijne zonden voor Hem te bekennen en te belijden en om Zijne heilverdiensten te pleiten. Daar geliefde Hij mijn schuld weg te nemen, onder deze woorden: 'Zie uw moeder. En van die ure aan nam haar de discipel in zijn (huis)', Joh. 19 : 27. Op dit oogenblik viel alle mijne kerkschuld weg, en het was mij alsof ik in het huis der kerke werd opgenomen. Alzo werd ik vrij in God gesteld. Maar, o! Vrienden! dat eeuwig wonder en dat wegzinken van verwondering in God, dat zulk een vertrapper en vertreder van Gods geboden, rechten en inzettingen de zonden werden vergeven en in het huis van Gods kerke werd opgenomen, die toch niets anders waardig was, dan slechts te verteren vanwege mijne zonden; o! dat is mij niet mogelijk, om uit te drukken. Maar ook, dien vrede en die liefde Gods, welke ik daarop ondervinden mocht, is mij evenzoo onmogelijk, om uit te spreken. Dit kan wel ondervonden, doch niet beschreven worden'.⁵

De Heere wees Bakker nu op een klein gezelschapje van mensen dat op de zondagen bijeen kwam, dichtbij de plaats waar hij woonde. Was dit het gezelschap dat geleid werd door J. Pijke uit Heinkenszand? Hij was volgens Bakker 'een bijzonder geoefend mensch in de genade, die zeer veel tot leering van anderen verstrekt heeft'. En Pijke leidde in die tijd een gezelschap.⁶ Of was het een gezelschap waar D. Stroosnijder de leider van was. Deze kwam uit Kruiningen, waar hij kerkeraadslid van de Afgescheiden gemeente geweest was. Later werd hij ouderling van de gemeente van ds. Ledeboer in 's-Gravenpolder.⁷ Hoe het ook zij, Bakker bezocht het gezelschap en hij mocht met verwondering over de goedheid Gods daar aanwezig zijn.

Het ontbrak hem evenwel nog aan een leraar en hij verlangde naar onderwijs van een predikant om 'zijn ziel te weiden met kennis en wetenschap'.⁸ Het werd een gebedszaak voor hem. En op een zekere tijd in zijn binnenkamer hierover werkzaam zijnde, werd het voor hem een worsteling aan de troon der genade.

'Ik kan me niet herinneren - schrijft hij - dat ik immer of ooit zulk een ernst of aandrang in mijn gebed ondervonden heb, dan op dat oogenblik. Ik kreeg het als een gansch onwaardig en alles verbeurd hebbend zondaar van den Heere Jezus af te smeeken. Ik had ook volstrekt geen uitbeding in den persoon, dien de Heere mij zou believen te schenken.

Onder deze worsteling kwam mij klaar en duidelijk voor den geest: 'Ds. L. G. C. Ledeboer'. Ik had dien man nimmer gezien of gehoord. Het was mij alles een wonder en ik kon er niets van bevatten. Dat gebed bleef mij levendig bij, ik kon het niet kwijt worden. Eindelijk schreef ik het op een stukje papier: de laatste woorden van hetzelfde waren: 'genade, genade, genade!'

Toen er eenige dagen verlopen waren kreeg ik op deze werkzaamheden veel strijd, inzonderheid dat ik dat gebed opgeschreven had. Ik had alreede het plan gemaakt, om dat papiertje maar te verbranden. Maar terwijl ik daartoe overgaan wilde, geliefde de Heere mij licht te schenken, dat er eene roeping van een leeraar in lag. De Heere overreedde mij daarvan zóózeer, dat ik aanstonds mijn naam onder dat gebedje schreef, dit als een brief dicht maakte, en het adres van Ds. Ledeboer er opschreef en het met de post wegzond'.

En ds. Ledeboer kwam.

'Een dag of zes daarna mochten mijne oogen dien waardigen Leeraar reeds aanschouwen, toen ik Ds. L. G. C. Ledeboer te mijnen huize ontvangen mocht. Maar o! Vrienden! wat was ik beschaamd, toen hij bij mij kwam! - Wat had ik een opzien tegen hem! - Van vreeze en beschroomdheid wist ik nagenoeg niets meer, wat ik deed of sprak. Maar nadat wij tezamen gebeden en een oogenblik met elkander gesproken hadden, beliefde de Heere dit genadiglijk van mij weg te nemen, en wij mochten van mond tot mond en van hart

tot hart met elkander spreken. Hij onderzocht mij eerst aangaande mijne bekeering.

Ik mocht hem daarvan ook verslag afleggen, voor zooverre als de Heere mij op dien tijd gebracht had. - nadat dit te zijnen genoegen was afgeloopen, vroeg hij mij: of ik ook afgescheiden was. Hierop antwoordde ik: 'Afgescheiden, Dominé! wat bedoelt gij daarmee?' - Hij zeide: 'Ik meen, of gij ook van de zoogenaamde 'hedendaagsche of hervormde kerk' gescheiden zijt!' Hierop verklaarde ik, dat ik hem wel eens wenschte mede te deelen, wat de Heere mij te dien opzichte had laten ondervinden; en, nadat hij hierin genoegen genomen had, vertelde ik hem, hoe de Heere mij zondaar gemaakt had voor het gansche gestel der kerk; dat Hij mij ook verwaardigd had, om mijne schuld voor God te bekennen en dat Hij die uit genade, om Christus wille, had weggenomen en vergeven. Gelijk ik hiervoor reeds medegedeeld heb. - Daarop mocht ik hem met vrijmoedigheid verklaren, dat ik thans van harte vereenigd was met allen, die als de grootste der zondaren uit de 'hedendaagsche kerk' waren uitgeleid en die verwaardigd waren gevonden, om met hunne kerkschuld aan de voeten van Jezus te komen; dat ik die nu begeerde hart en hand te geven, om, onder beding van genade, tezamen weder te keeren tot den Heere; ja, dat ik, wanneer dit de wille Gods mocht zijn met dezen wenschte kwalijk gehandeld te worden in Nederland; gelijk de man Mozes met het volk Israëls.

Op deze mijne belijdenis verklaarde hij mij, dat de Heere ook hem met dit voorrecht verwaardigd had; dat de Heere ook hem, als de grootste der zondaren in Nederland, uit de 'thans bestaande kerk' had uitgebracht, enz.

Maar, o! lieve Vrienden! dat verwonderlijk ineen smelten in en met elkander dat is mij niet mogelijk om te beschrijven; dat is voor de eeuwigheid weggelegd. Daar heb ik dien waardigen gezant van Christus hart en hand gegeven; ja, daar ben ik met hem in een verbond gekomen, om gezamenlijk weder te keeren tot den Heere onzen God; waarvan ik tot op den huidigen dag nog geen oogenblik berouw gehad heb'.⁹

Zes weken bleef de predikant van Benthuisen bij zijn geestverwant in 's-Gravenpolder en in deze tijd institueerde hij de gemeente.

In 1851 moet dat gebeurd zijn. D. Stroosnijder werd ouderling en Bakker diaken. Plaats van bijeenkomst was eerst waarschijnlijk de schuur van Stroosnijder, tenminste, dat kan opgemaakt worden uit het verhaal van de grootvader van ds. J. Fraanje, Pieter Fraanje, dat door zijn zoon Jan beschreven is.¹⁰ Hij en zijn vrouw kwamen nogal eens bij J. Pijke maar daar kwam na het vertrek van ds. H. J. Budding geen leraar meer. Rond 1851 kwam ds. Ledeboer bij Bakker en hij doopte eerst een aantal kinderen op de hofstede van een zekere C. van Sluis te Baarndorp (?) waaronder een kind van Fraanje. Toen nu diens zoon Gillis op 20 februari 1851 geboren werd, was hij bang dat ds. Ledeboer spoedig vertrekken zou en

zodoende ging hij naar de boerderij van Bakker om de dominee op te zoeken en te vragen of hij het kind nog wilde dopen. Maar Ledeboer antwoordde: 'Daar heb ik veel bezwaar in'. Fraanje vroeg hem waarom. Ledeboer antwoordde: 'Omdat ik onwaardig ben om de Bondzegelen te bedienen'. Hierop antwoordde Fraanje dat hij zich dan moest zien als een instrument in de hand des Geestes. Ds. Ledeboer knikte en zei: 'Een instrument ben ik juist maar het is gelijk een zage of een bijle die zich om hoge heft en aandruist tegen zoo een Heilig en Rechtvaardig God'. Zij spraken met elkander totdat het voor Fraanje tijd was om terug te gaan naar zijn woning in Heinkenszand. Hij vroeg ds. Ledeboer niet meer of hij zijn kind wilde dopen en zelf sprak deze er ook niet meer over maar Fraanje geloofde toch vast dat hij het zou doen.

De zondag kwam en Fraanje ging met zijn kind naar 's-Gravenpolder en het werd gedoopt in de schuur van D. Stroosnijder. Het is een aangename dienst geworden. Ledeboer zei al sprekende tot het kind: 'Gij hebt een arme vader in de natuur maar een rijke in Christus'. Toen de dienst beëindigd was gaf hij Fraanje drie rijksdaalders in de hand, waarna zij afscheid namen.

Inmiddels was ds. Ledeboer ook in andere plaatsen voorgegaan, onder andere in St. Philipsland, waar Pieter van Dijke oefenaar was. Deze is tevens door ds. Ledeboer bevestigd als predikant na op een vergadering die gehouden werd in Vlissingen, op 5 maart 1851 geëxamineerd te zijn. Zowel Bakker als Stroosnijder waren daarbij aanwezig.¹¹

Voor Bakker is het jaar 1851 nog in een ander opzicht van groot belang geweest want in dat jaar 'geliefde de Heere hem tot het leeraarsambt te roepen'. Het bracht Bakker in grote moeilijkheden; hij voelde zijn onbekwaamheid en worstelde er mee zonder dat hij er met iemand over durfde te praten. Toch kon hij het niet tegenstaan. Hij schrijft:

'Ik had te dier tijd veel met de belangen der kerke te doen. De nood der kerke drukte mij zeer zwaar op het harte. Ja, de belangen der kerke wogen bij mij zoo zwaar, dat ik vanwege dezelve nauwlijks in staat was, om mijn natuurlijk beroep waar te nemen waarin de Heere mij toch gesteld had. Dit nu kwam mij als een schuld voor. Ik was toch geroepen en verplicht, om mijne natuurlijke bezigheden naar behooren waar te nemen.

In dien toestand kreeg ik den Heere ernstelijk te smeeken, of het Hem believen en behagen mocht, om mij genade te verleen, opdat ik mijn natuurlijk beroep op eene Christelijke wijze zou kunnen uitoefenen.

Terwijl mij dit vergund werd, kwam de Heere mij op hetzelfde moment voor: 'dat dit mijn beroep niet meer was, maar dat Hij mij een ander beroep zou geven, namelijk, dat Hij mij als leraar gebruiken wilde'.

Op dat oogenblik gevoelde ik mij ook gewillig, om dit ambt te aanvaarden. Ja, ik dacht zelfs, dat dit al aanstonds vervuld zou worden. De plaats, alwaar de Heere mij riep, was in mijne schuur. Aan-